MAKRO İKTİSAT ALANINDA

Teorik ve Uygulamalı Araştırmalar

Editör

Doç. Dr. Fuat LEBE

Vizetek
Yayıncılık

MAKRO İKTİSAT ALANINDA

Teorik ve Uygulamalı Araştırmalar

Editör

Doç. Dr. Fuat LEBE

Yazarlar

Ahmet KÖSEOĞLU - Burcu BARLAS - Cemaleddin GEREDE - Gökhan ÖZKUL
Hilal ŞEKER - Hüseyin TEZER - İsmail Cem ÖZKURT - Kemal Buğra YAMANOĞLU
Rukiye GENÇ KORKUT - Savaş SAVAŞ - Şerif YÜKSEL - Yusuf KORKMAZ

E-ISBN: 978-625-382-551-5
DOI: 10.54637/vizetek.9786253825515

Copyright © Vizetek
Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Vizetek Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketine aittir. Vizetek Yayıncılık'ın izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı, elektronik, mekanik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz.
Bu kitap, elektronik (e-kitap) formatlarında yayımlanmaktadır.
Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazar(lar)ına aittir.

Yayın Tasarımcısı / Koordinatörü: Ferit RESULOĞULLARI
Kapak Tasarımı ve Mizanpaj: Ahmet TUNÇDEMİR
Baskı: Ankara | Ekim, 2026

Materyal Türü: Elektronik Kitap (Çevrim içi / Web tabanlı)
Elektronik Yayın Formatı: PDF
Elektronik Yayın Tipi: Adobe Ebook Reader

Vizetek
Yayıncılık

Seyranbağları Mah. İncesu Cad. 10/2 Çankaya/ANKARA
Tel.: (0312) 482 00 11
Web: www.vizetek.com.tr
E-mail: vizetekyayincilik@gmail.com
Yayıncı Sertifika No: 41575

ÖN SÖZ

Makroiktisat, ekonomik büyüme ve kalkınma süreçlerinden fiyat istikrarına, para ve maliye politikalarından emek piyasalarına, dış ticaretten finansal piyasalara kadar ekonomilerin işleyişini belirleyen temel dinamikleri bütüncül bir yaklaşımla ele alan iktisat biliminin temel alanlarından biridir. Küresel ekonomik ilişkilerin giderek karmaşıklaştığı, teknolojik dönüşümün hızlandığı, çevresel sorunların derinleştiği ve jeopolitik belirsizliklerin ekonomik kararlar üzerindeki etkisinin arttığı günümüzde, makroekonomik süreçlerin anlaşılması ve açıklanması her zamankinden daha fazla önem kazanmıştır. Bu gelişmeler, geleneksel iktisadi yaklaşımların güncel ekonomik olgular ışığında yeniden değerlendirilmesini ve teorik birikimin ampirik analizlerle desteklenmesini gerekli kılmaktadır.

"Makro İktisat Alanında Teorik ve Uygulamalı Araştırmalar" adlı bu kitap, makroiktisat alanındaki güncel tartışmaları farklı teorik yaklaşımlar, analitik çerçeveler ve uygulamalı araştırma yöntemleri doğrultusunda bir araya getirmeyi amaçlamaktadır. Eser, Türkiye ekonomisinin karşı karşıya olduğu yapısal sorunları ve dönüşüm süreçlerini yalnızca mevcut ekonomik göstergeler üzerinden değerlendirmekle sınırlı kalmayıp bu göstergelerin arkasındaki kurumsal, finansal, teknolojik, demografik ve politik mekanizmaları da incelemeyi hedeflemektedir. Bu yönüyle kitap, makroekonomik olguların çok boyutlu yapısını ortaya koyan ve ekonomik gelişmeleri farklı perspektiflerden değerlendiren kapsamlı bir akademik çalışma niteliği taşımaktadır.

Günümüz ekonomilerinde enerji dönüşümü, çevresel sürdürülebilirlik ve üretim yapısındaki değişimler, makroekonomik politikaların tasarımında giderek daha belirleyici hâle gelmektedir. Yeşil enerjiye geçişin ekonomik büyüme, çevresel göstergeler ve diğer makroekonomik değişkenler üzerindeki etkilerinin incelenmesi, sürdürülebilir kalkınmanın ekonomik boyutlarının anlaşılması açısından önemlidir. Benzer biçimde, jeopolitik risklerin portföy yatırımları üzerindeki etkisi, finansal piyasaların belirsizlik karşısındaki davranışlarını ve sermaye hareketlerinin ekonomik istikrarla ilişkisini anlamaya katkı sağlamaktadır. Para arzı ile üretim arasındaki ilişkinin enflasyon bağlamında değerlendirilmesi ve kâr kaynaklı enflasyona yönelik teorik tartışmalar ise fiyat istikrarının yalnızca parasal büyüklüklerle değil,

üretim yapısı, maliyetler, piyasa koşulları ve firmaların fiyatlama davranışlarıyla birlikte ele alınması gerektiğine işaret etmektedir.

Makroekonomik istikrarın sağlanmasında para politikası araçları ile finansal düzenlemelerin etkileşimi de önemli bir araştırma alanıdır. Kredi kartlarına yönelik makro ihtiyati politikaların enflasyon üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesi, kredi mekanizması, tüketim harcamaları ve fiyat hareketleri arasındaki bağlantıların anlaşılmasına katkıda bulunmaktadır. Bunun yanında, vergilendirme yapısı, bütçe dinamikleri ve kamu maliyesinin dönüşümü, ekonomik büyümenin finansmanı ve mali sürdürülebilirliğin sağlanması açısından temel meseleler arasında yer almaktadır. Bu konuların yapısal bir perspektifle incelenmesi, Türkiye ekonomisinde kamu gelirleri, kamu harcamaları ve büyüme arasındaki ilişkilerin daha kapsamlı biçimde değerlendirilmesine imkân tanımaktadır.

Teknolojik ilerlemeler de makroekonomik düşüncenin yeniden ele alınmasını gerektiren başlıca gelişmeler arasındadır. Yapay zekâ ve otomasyonun üretkenlik, istihdam ve uzun dönemli ekonomik büyüme üzerindeki muhtemel etkileri, teknolojik dönüşümün sunduğu fırsatların yanı sıra ortaya çıkarabileceği ekonomik ve kurumsal sınırlılıkların da değerlendirilmesini zorunlu kılmaktadır. Diğer taraftan, kayıt dışı istihdam ve yabancı işgücünün ekonomik sistem içindeki konumu, işgücü piyasalarının kurumsal yapısı ve ekonomik faaliyetlerin kayıtlılık düzeyiyle yakından ilişkilidir. Demografik yaşlanma ise işgücü arzı, üretim kapasitesi, kamu maliyesi ve ekonomik konjonktür üzerinde uzun vadeli etkiler doğurarak ülkelerin ekonomik ve kurumsal uyum kapasitesini önemli bir politika meselesi hâline getirmektedir.

Türkiye ekonomisinin farklı dönemlerde yaşadığı makroekonomik şokların karşılaştırmalı olarak incelenmesi, ekonomik dalgalanmaların kaynaklarını, yayılma mekanizmalarını ve sonuçlarını anlamak bakımından ayrı bir önem taşımaktadır. Küresel finansal kriz, kur ve finansal piyasa kaynaklı gelişmeler ile pandemi sonrasında belirginleşen ekonomik değişimlerin karşılaştırılması, ekonominin şoklara karşı dayanıklılığının ve uyum kapasitesinin değerlendirilmesine katkı sağlamaktadır. Bununla birlikte, Türkiye'nin ihracat yapısının sektörel dağılımı, yurtiçi katma değer üretme kapasitesi ve ithal girdilere bağımlılığı, dış ticaret performansının yalnızca ihracat hacmi üzerinden değerlendirilmesinin yeterli olmadığını ortaya koymaktadır. Girdi-çıktı analizine dayalı karşılaştırmalar, üretim

zincirleri arasındaki bağlantıları ve dış ticaretin yerli üretim üzerindeki etkilerini inceleyerek ekonomik yapının güçlü ve geliştirilmesi gereken yönlerinin belirlenmesine yardımcı olmaktadır.

Kitabın temel özelliği, makroekonomik meseleleri teorik tartışmalar ile uygulamalı analizler arasında kurulan karşılıklı ilişki çerçevesinde ele almasıdır. Ekonomik olguların açıklanmasında teorik yaklaşımlar kavramsal bir temel sunarken, ekonometrik yöntemler ve nicel analizler bu yaklaşımların gözlemlenebilir veriler üzerinden değerlendirilmesine imkân sağlamaktadır. Böylece makroekonomik ilişkilerin yalnızca betimlenmesi değil, değişkenler arasındaki etkileşimlerin, olası nedensellik bağlantılarının ve yapısal farklılıkların araştırılması da mümkün hâle gelmektedir. Bu yaklaşım, iktisadi araştırmalarda yöntemsel çeşitliliğin ve bilimsel kanıta dayalı değerlendirmelerin önemini vurgulamaktadır. Bu çerçevede kitabının; makroiktisat alanında çalışan akademisyenlere, araştırmacılara, lisansüstü öğrencilere ve ekonomik gelişmeleri bilimsel bir perspektifle takip eden okuyuculara katkı sağlaması amaçlanmaktadır.

Bu eserin hazırlanmasına katkı sunan tüm bölüm yazarlarına, bilimsel birikimlerini ve araştırmalarını okuyucularla paylaştıkları için; ayrıca yayına hazırlık sürecinde desteklerini esirgemeyen VizeTek Yayıncılık ailesine teşekkür eder, şükranlarımı sunarım. Kitabın iktisat literatürüne, akademik çalışmalara ve ülkemizin ekonomik sorunlarına yönelik bilimsel tartışmalara katkı sağlaması dileğiyle…

Doç. Dr. Fuat LEBE
Adıyaman Üniversitesi

İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM

Yeşil Enerjiye Geçiş Süreçlerinin Makroekonomik ve Çevresel Dinamikler Üzerindeki Rolü: Türkiye İçin Bir SVAR Analizi 1

Hilal ŞEKER

2. BÖLÜM

Türkiye'de Jeopolitik Riskin Portföy Yatırımları Üzerine Etkisi; Asimetrik ve Simetrik Nedensellik Analizi 19

İsmail Cem ÖZKURT

3. BÖLÜM

Para Arzının Üretimden Daha Hızlı Büyümesi Enflasyonla İlişkili midir? Friedman Hipotezi ve Türkiye Örneği 46

Cemaleddin GEREDE

4. BÖLÜM

Kâr Kaynaklı Enflasyon: Kavramsal Çerçeve, Teorik Temeller ve Güncel Tartışmalar 66

Yusuf KORKMAZ

5. BÖLÜM

Türkiye'de Kredi Kartlarına Yönelik Makro İhtiyati Politikaların Enflasyon Üzerindeki Etkisi 80

Burcu BARLAS

Gökhan ÖZKUL

6. BÖLÜM

Mali Yapı, Büyüme ve Kamu Maliyesinin Dönüşümü: Türkiye'de Vergilendirme ve Bütçe Dinamiklerinin Yapısal Analizi (2000–2025) 118

Hüseyin TEZER

7. BÖLÜM

Yapay Zekâ, Otomasyon ve Uzun Dönemli Ekonomik Büyüme: Teorik Yaklaşımlar ve Makroekonomik Sınırlar 144

Ahmet KÖSEOĞLU

8. BÖLÜM

Kurumsal İktisat Bağlamında Türkiye'de Kayıt Dışı
İstihdam ve Yabancı İşgücü Üzerine Bir İnceleme 169

Rukiye GENÇ KORKUT

9. BÖLÜM

Demografik Yaşlanma ve Makroekonomik İntibak:
Emek Piyasası, Konjonktür ve Kurumsal Uyum Açığı 194

Savaş SAVAŞ

10. BÖLÜM

Türkiye Ekonomisinde 2008, 2018 ve 2020 Sonrası
Makroekonomik Şokların Karşılaştırılması 224

Şerif YÜKSEL

11. BÖLÜM

Türkiye İhracatının Sektörel Yapısı, Yurtiçi Katma Değeri ve İthal Girdi İçeriği:
2012 ve 2023 Yıllarına İlişkin Karşılaştırmalı Girdi-Çıktı Analizi 247

Kemal Buğra YAMANOĞLU